

# Göbeklitepe'nin Sıra Dışı Yolculuğu

**Şanlıurfa'da 12 bin yıllık geçmişiyle “tarihin sıfır noktası” olarak nitelendirilen ve bu yıl UNESCO Dünya Miras Listesi'ne alınan Göbeklitepe'nin tarladan zirveye uzanan hikayesi dikkati çekiyor. - 27.12.2018**

Halil Fidan (AA) - Şanlıurfa'nın merkez Haliliye ilçesine 18 kilometre mesafedeki Örencik Mahallesi yakınlarında bulunan ve ilk kez 1963'te İstanbul ve Chicago üniversitelerinden araştırmacıların yüzey çalışmaları sırasında fark ettiği Göbeklitepe'nin zirveye uzanan yolculuğu dikkati çekiyor.

AA muhabirinin derlediği bilgiye göre, 1963'te İstanbul ve Chicago üniversitelerinden araştırmacıların yüzey çalışmaları sırasında fark edilen ören yerinde, en somut bulgular 1986 yılında tarlasını süren bir çiftçinin bulduğu heykelle ortaya çıktı.

Söz konusu taşın değerli olduğunu düşünen çiftçi, duyarlılık göstererek bu heykeli Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi yetkililerine teslim etti. İlk olarak ne olduğu pek anlaşılamayan heykel, müzede koruma altına alındı.

Sonrasında Hilvan'daki Nevali Çori'de kazı yapmak için kente gelen ve müzede buluntuları gören Alman Prof. Dr. Klaus Schmidt, bu heykellerin çok önemli olduğunu düşünerek detaylı bir çalışma yapmaya başladı.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünden alınan izinle Alman Arkeoloji Enstitüsü ve Şanlıurfa Müzesi tarafından Prof. Dr. Klaus Schmidt başkanlığında 1995'te bölgede kazı çalışmalarına başlandı. Kazılarda Neolitik döneme ait, boyları 3 ila 6 metre, ağırlıkları da 40 ila 60 ton olan, yabani hayvan figürlü “T” biçimli dikili taşlar bulundu.

Kazılarda aynı zamanda, 8 ila 30 metre çapında dairesel ve dikdörtgen şekilli, dünyanın en eski tapınak kalıntıları ve yaklaşık 12 bin yıl öncesine ait olduğu belirtilen 65 santimetre uzunluğunda insan heykeli gibi, çeşitli tarihi eserler de gün yüzüne çıkarıldı.

Her geçen yıl ünü dünyaca duyulan Göbeklitepe, yaklaşık 6 yıl önce UNESCO “Dünya Miras Geçici Listesi”ne alındı, bu yıl temmuz ayında ise Bahreyn’de düzenlenen 42’nci Dünya Miras Komitesi Toplantısı’nda Dünya Mirası Listesi’ne dahil edildi.

Her yıl birçok yerli ve yabancı turistin ilgiyle ziyaret ettiği ve “tarihin sıfır noktası” olarak nitelendirilen ören yerinin, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 2019’un “Göbeklitepe Yılı” olarak ilan edildiğini açıklamasıyla daha çok kişiyi ağırlaması bekleniyor.

### **“Heykellerin ne olduğu anlaşılamıyor”**

Göbeklitepe Kazı Başkanı ve Şanlıurfa Müze Müdürü Celal Uludağ, AA muhabirine yaptığı açıklamada, ören yerinde geçmişten bugüne kadar yaşanan önemli ayrıntıları paylaştı.

Göbeklitepe’yle ilgili ilk çalışmaların 1963 yılında İstanbul ve Chicago üniversitelerinin uzmanlarınca yapıldığını hatırlatan Uludağ, “Ancak daha sonra bu bölgedeki Örencik Mahallesi’nde çiftçilik yapan Şavvak Yıldız tarafından tarlanın sürülmesi esnasında bazı heykellere rastlanılıyor. Yıldız, bu heykelleri Şanlıurfa Arkeoloji Müzesine götürüyor ancak o dönem buna benzer parçalar bulunmadığından söz konusu heykellerin ne olduğu net olarak anlaşılamıyor.” dedi.

Uludağ, daha sonra Nevali Çori kazıları için kente gelen Prof. Dr. Klaus Schmidt’in bu heykellerin önemli olduğunu düşündüğünü ve alanda inceleme yapma için izin talebinde bulunduğunu anlattı.

### **Dünyanın en eski yerleşim yeri**

Gerekli izinlerin alınmasının ardından Prof. Dr. Klaus Schmidt başkanlığında 1995 yılında bölgede kazı çalışmalarına başlandığını anımsatan Celal Uludağ, şunları söyledi:

“Yapılan çalışmalar sonucunda mimari yapılar ortaya çıkarıldı. 1995 yılında başlayan kazılar 2014 yılına kadar Klaus Schmidt başkanlığında devam etti. Schmidt’in hayatını kaybetmesi üzerine kazılar Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi başkanlığında devam ediyor. Kazılar sonucunda dünya tarihini değiştirecek bulgular ortaya çıktı. Bölgenin milattan önce 9600'lere tarihlendirilen avcı toplayıcı insanların ortaya çıkardığı bir költ (tapınma) merkezi olduğu tespit edildi. Bu arkeoloji tarihi açısından çok çok önemliydi çünkü

Göbeklitepe şu ana kadar bulunan mimari yapıların en eskisi. Burada bulunan steller, stilize edilmiş insan sembolleri. Burada bir hikaye anlatılıyor. Burada çok üst düzeyde heykeltraşlık söz konusu ve buranın bir inanç merkezi olduğu tespit edilmişti. İnsanlar bu alanda yılın belli dönemlerinde bir araya gelerek ritüeller gerçekleştiriyorlardı. Atalarını anıyorlar. Atalarına kurbanlar adanmışlar ve bunları da taşlara resmetmişler.”

Uludağ, Göbeklitepe'de devam eden kazılarda 6 tapınak yapısının ortaya çıkarıldığını ancak daha önceden çekilen hava fotoğraflarında aslında burada 20 tapınak olduğunun tespit edildiğini aktardı.

### **“Göbeklitepe yeniden tarihi değiştirecek”**

Önceliklerinin ortaya çıkarılan tapınakları koruyup turizme kazandırmak olduğunu anlatan Celal Uludağ, ilerleyen dönemde diğer tapınakları da ortaya çıkacaklarını dile getirdi. Uludağ, şöyle devam etti:

“Belki Göbeklitepe yeniden tarihi değiştirecek. Göbeklitepe keşfedilmeden önce yerleşik hayata geçişte insanların hayvanları evcilleştirme ve tarımın ön planda olduğu biliniyordu. Ancak Göbeklitepe ile birlikte bu tez ortadan kalkmış oldu. Yani yerleşik hayata geçişte aslında inancın ön planda olduğu, insanların inançları için bir araya geldiği ve burada ortaya çıkan ihtiyaçlar sonrasında yerleşik hayata geçildiği kesin olarak kanıtlanmış oldu.” dedi.

Göbeklitepe'nin uzun yıllardır ziyarete açık olduğuna, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen altyapı çalışmalarının ise devam ettiğine işaret eden Uludağ, şunları kaydetti:

“UNESCO sürecinde Göbeklitepe'de özellikle ziyaretçi karşılama merkezi, sosyal tesisler, canlandırma alanı, yürüyüş yolları, üst çatı örtüsü gibi projeler tamamlandı. UNESCO'nun önemli kriterlerinden biri de buydu. Göbeklitepe bu yılın temmuz ayında UNESCO asıl listesine girmiş oldu. Bu ülkemiz ve Şanlıurfa için çok önemliydi. Bundan sonra da arkeolojik kazılar, tanıtım faaliyetleri yürütülmeye devam edecektir. Sayın Cumhurbaşkanımızın 2019 yılını Göbeklitepe Yılı olarak ilan etmesi de bizleri çok sevindirdi. Buranın potansiyeli çok yüksek. UNESCO sürecinden sonra 2019 yılının Göbeklitepe Yılı olması turizmde büyük bir hareketlilik oluşturacaktır. Zaten geçen yıl turizm yoğunluğu iyiydi ama bu yılın çok farklı olmasını bekliyoruz. Biz buna hazırız, ziyaretçilerimizi Göbeklitepe'ye bekliyoruz.”

---

**Telefon:** +90 (312) 473 84 23

**E-Posta:** mts@mevzuattakip.com.tr

**Adres:**

Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA